

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 02.09.2021 р., протокол №01

Основи наукових досліджень

назва освітнього компонент

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки	бакалавра <small>(назва ступеня вищої освіти)</small>
спеціальності	014 Середня освіта <small>(шифр і назва спеціальності)</small>
предметної спеціальності	014.01 українська мова і література <small>(шифр і назва предметної спеціальності)</small>
освітньо-професійної програми	«Середня освіта (українська мова і література)» <small>(назва освітньо-професійної програми)</small>

Бердянськ, 2021

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Марина БОГДАНОВА, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 17.06.2021 р., протокол №10.

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (українська мова і література)» підготовки бакалавра спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.01 українська мова і література.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є професійна підготовка сучасного вчителя-філолога до роботи в закладах середньої освіти України.

Міждисциплінарні зв'язки:

Філософія. Забезпечує методологічні основи наукових досліджень, зокрема є важливими такі положення філософської науки:

- концептуальні положення розвитку науки пов'язані з онтологією, діалектикою, етикою, естетикою, неопозитивізмом, постпозитивізмом тощо);
- зв'язок мови та свідомості, мови та мислення;
- філософська теорія пізнання, згідно з якою шлях до істини проходить етапи чуттєвого та раціонального пізнання й завершується на практиці (гносеологія, епістемологія, доксологія).

Філологія, лінгвістика. Використовуються дані мовознавчих наук (фонетики, фонології, графіки, орфографії, лексикології, морфології, синтаксису тощо).

Психологія (загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, психологія мовлення, психологія спілкування тощо):

- закономірності психічної діяльності людини, що є основою розуміння тих психічних процесів, які відбуваються під час роботи над науковою роботою;
- формування психічних процесів пам'яті, уяви, почуттів і психічних якостей особистості; вікові особливості учнів;
- розвиток психіки людини у процесі виховання та навчання; проблеми управління засвоєнням знань, формуванням вмінь і навичок; психологічні фактори, що зумовлюють успішність навчання, стосунки між учнем і вчителем, індивідуально-психологічні характеристики школярів; мотивація діяльності учнів у процесі оволодіння науково-дослідною діяльністю;
- процес володіння та оволодіння мовленням, взаємозв'язок зовнішнього та внутрішнього мовлення, якості вербальної пам'яті, закономірності усного й писемного мовлення;
- види і засоби спілкування.

Дидактика:

- використання дидактичних принципів у вивченні основ наукового дослідження;
- використання методів, прийомів і засобів навчання;
- організація активної діяльності учнів у засвоєнні нових знань й оволодінні вміннями, управління освітнім процесом, стимулювання активності учнів,

залучення школярів до планування своєї діяльності, саморегулювання навчання.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» є вивчення найактуальніших принципів наукової творчості та надання студентам уявлення про специфіку науково-дослідної діяльності, загальної методології наукової творчості, що має реалізовуватися протягом їхнього навчання під час написання тез, статей, курсових та бакалаврських робіт.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» є:

- формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження;
- розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань;
- прищеплення студентам навичок самостійної науково-дослідницької діяльності;
- розвиток ініціативи, здатності застосувати теоретичні знання у своїй практичній роботі;
- залучення найздібніших студентів до розв'язання наукових проблем, що мають суттєве значення для науки і практики;
- розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця;
- створення та розвиток наукових шкіл, творчих колективів, виховання у стінах вищого навчального закладу резерву вчених, дослідників, викладачів.
- озброєння студентів знаннями про сучасні підходи до організації науково-дослідної роботи в навчальному процесі й застосовувати їх у власній педагогічній діяльності з метою підвищення ефективності навчального процесу й отримання високих освітніх результатів;
- розвиток в них творчих здібностей, ініціативності, самостійності, творчого мислення;

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми:

Основи наукових досліджень	
ПК 1.1	Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.
ПК 1.2	Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти (мова національної меншини України).
ПК 1.4	Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів.
ПК 1.5	Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.
ПК 1.7	Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови, теорії та історії української літератури в закладах середньої освіти, практиці навчання української мови і викладання української літератури.
ПК 2.2	Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей, засобами української мови, української літератури.
ПК 2.4	Здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання української мови, української літератури.
ПК 2.5	Здатність розвивати в учнів критичне мислення.
ПК 2.8	Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах українською мовою, володіти методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.
ПК 2.9	Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мови і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.
ПК 3.1	Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності.
ПК 3.2	Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.
ПК 9.1	Здатність проєктувати осередки навчання, виховання й розвитку учнів.
ПК 10.1	Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.
ПК 10.2	Здатність планувати освітній процес.
ПК 12.1	Здатність здійснювати оцінювання й аналіз результатів навчання учнів з української мови, української літератури.
ПК 13.1	Здатність використовувати інновації в навчанні української мови, української літератури.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні принципи і загальна методика науки.

Тема 1. Розвиток науки і наукових досліджень.

1. Поняття «наука» і «дослідження», «гіпотеза», «концепція».
2. Інтеграція і диференціація у науці.
3. Методологія-метод-методика.
4. Рівні наукового дослідження.

Змістовий модуль 2. Психологія та технологія наукової творчості.

Тема 1. Організація творчої діяльності.

1. Організація творчої діяльності.
2. Психологія наукової творчості.
3. Ділове спілкування.
4. Ділове листування.
5. Ділова розмова по телефону.
6. Особистий архів.

Змістовий модуль 3. Організація науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах.

Тема 1. Організація науково-дослідної роботи.

1. Логіка наукового дослідження.
2. Загальна схема наукового дослідження.
3. Організація та планування наукового дослідження.
4. Організація науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах.
5. Форми науково-дослідницьких робіт.

Змістовий модуль 4. Основи методології науково-дослідної роботи.

Тема 1. Методи наукового дослідження.

1. Загальне поняття “метод наукового дослідження”.
2. Традиційні методи (описовий, порівняльний, порівняльно-історичний, гіпотетико-дедуктивний метод).
3. Новітні методи у філології та соціальних комунікацій.
4. Місце експерименту в науковій діяльності.

Модуль 5 Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Тема 1. Наукова інформація та її використання в науковому дослідженні.

1. Поняття про наукову інформацію.
2. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі.
3. Техніка роботи зі спеціальною літературою.

Змістовий модуль 6. Порядок підготовки рукопису наукового твору.

Тема 1. Форми презентації результатів наукових розвідок.

1. Реферат, статті у наукових виданнях, тези.
2. Курсова, бакалаврська, магістерська роботи як наукові дослідження.
3. Загальні вимоги до наукових робіт різного рівня. Композиція роботи: історія питання, цитування, посилання на джерела, бібліографія.

Рекомендована література Базова

1. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб./ В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: ВД «Професіонал», 2004. 208 с.
2. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб./ В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: ВД «Професіонал», 2004. 208 с.
3. Мазур О.В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищих навч. заклад. філол. спец. / О.В. Мазур, О.В. Подвойська, С.В. Радецька. Вінниця : Нова Книга, 2013. 120 с. URL : <http://novaknyha.com.ua/downloads/pdf/589.pdf>
4. Сидоренко В.К. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник для вузів / В.К. Сидоренко, П.В. Дмитренко. К. : 2000. 260 с.
5. Стадніченко О.О., Мацегора І.Л. Основи наукових досліджень та інформаційна культура студентів: Навчальний посібник / О.О. Стадніченко, І.Л. Мацегора. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2009. 190 с.

Додаткова

1. СтеченкоСтадніченко О.О., Мацегора І.Л. Основи наукових досліджень та інформаційна культура студентів : Навчальний посібник / О.О. Стадніченко, І.Л. Мацегора. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2009. 190 с.
2. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій : Посібник. / А.С. Філіпенко. К. : 2004. 208 с.
3. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень : Навч. посіб. для студ. вузів / Г.С. Цехмістрова. К. : Слово, 2003. 240 с. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-book-96.html>
<https://sites.google.com/site/ondperekklad2012/home/lekcja-2>
4. Холод О. Методологія досліджень соціальних комунікацій : підручник : Львів : ПАІС, 2014. – 280 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності екзамен навчання:

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- рубіжні тести;
- Тези;
- контроль самостійної роботи.

